בבית המשפט העליון בירושלים **בג"ץ 35304-02-25**

<u>בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק</u>

<u>העותרים</u>: **האגודה לזכויות האזרח בישראל ואח'**

ע"י ב"כ עו"ד רעות שאער ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

- נ ג ד -

<u>המשיבים</u>: **1. מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית**

2. ראש המינהל האזרחי ביהודה ושומרון

ע"י ב"כ ממחלקת הבג"צים
פרקליטות המדינה, ירושלים

<u>תגובה מטעם העותרים להודעת עדכון מטעם המשיבים</u>

בהמשך להודעת המשיבים מיום 15.10.2026, ולהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 21.10.2026, מתכבדים העותרים להגיש את תגובתם.

הודעת העדכון מטעם המשיבים מעוררת תחושה מטרידה של חזרתיות ללא תוחלת. המשיבים סותרים את עמדתם הקודמת, ושבים ומעלים טענות שהוצגו במסגרת תגובתם המקדמית לעתירה, ושנדונו בהרחבה בתגובות העותרים ובדיונים שהתקיימו בהליך, **מבלי להתמודד עם טענות העותרים או עם הערות בית המשפט**: בדבר אי-קיום החובה לחתימה על צו בכתב וחובת הפרסום הקבועות בנוהל מגבלות תנועה משך שלוש שנים לפחות; בדבר הצורך בפרסום אפקטיבי, מובן ונגיש לאדם הפשוט, של צווים המהווים הוראה חוקית מחייבת ובת אכיפה; ובדבר חוסר האפקטיביות של דרכי הפרסום המוצעות על ידם בתנאים השוררים בגדה המערבית כיום.

גם עתה, מוסיפים המשיבים להסתמך על טענה כי ייחתמו צווים (בעתיד). אותם צווים יפורסמו, כך מובטח לנו, באותן דרכי פרסום שהוכח כי אינן נגישות לאוכלוסייה הכפופה להגבלות התנועה. **אלא שפרסום באופן זה, ממילא לא יאפשר לדעת האם אמנם פורסמו צווים כמספר החסימות בפועל או לאו**. הוא לא יאפשר לאדם מן השורה להבין את מצב מגבלות התנועה באזורו, ולא ישרת את תכליות חובת הפרסום הקבועה בדין ובנוהל.

ההודעה אף אינה מספקת מענה מניח את הדעת לסוגיה העיקרית שבעניינה נדרשו המשיבים לעדכן בעקבות הדיון האחרון בהליך, והיא האפשרות לסמן את שטחי התחולה של הצווים על גבי מפות אזוריות ולהעבירן לגורמים שאליהם ממילא מחייב הנוהל להעביר את הצווים. **בניגוד לדברים שהוצהרו מטעמם במהלך הדיון האחרון**, המשיבים מסתפקים בטענה כללית ובלתי מובנת בדבר סיכון ביטחוני העולה מסימון החסימות על גבי מפה. לטענתם מפה אזורית כזו מהווה סיכון ביטחוני, בניגוד למסירת צווים נפרדים שלכל אחד מהם אמורה להיות מצורפת מפה נפרדת. מהו ההבדל המהותי וממה יכול לנבוע הסיכון הביטחוני, בייחוד בהתחשב בכך שהמידע בדבר מיקומי החסימות אינו (ואינו יכול להיות) סודי?

המשיבים אינם מגלים.

כל זאת, בשעה שהפגיעה הקשה והמתמשכת בחופש התנועה של התושבים הפלסטינים נמשכת. כאלף מגבלות תנועה, רבות מהן מסכלות קיום שגרה סבירה וחלקן אף מסכנות חיים – **מוטלות ונאכפות על פלסטינים ללא צו, שלא כדין**.

ההליך הנוכחי אמנם תלוי ועומד בפני בית המשפט הנכבד מזה כעשרים חודשים, לנוכח אי החוקיות המובהקת בהתנהלות המשיבים; אך לא ייתכן כי בשל כך נמצא עצמנו לכודים במעגל שוטה של טענות ותשובות חוזרות ונשנות, ללא התקדמות מהותית. התמשכות ההליך אינה יכולה לשמש הצדקה להמשך הצגת עמדות וטענות סותרות ועמומות, אולי בתקווה לכך ששלבי ההליך הקודמים כבר נשתכחו מלב.

לנוכח האמור, ועל מנת שניתן יהיה לקבל עמדה מחייבת וברורה של המשיבים בכל השאלות העולות מעמדתם, בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי בהליך ללא דיחוי נוסף. ככל שלא יינתן צו על תנאי בשלב זה, בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למדינה להתייחס לכלל הטענות במסגרת ההודעה הנוספת שהורה לה להגיש ביום 15.11.2026, ולקבוע כי לא יינתנו ארכות.

נעמוד על הדברים כסדרם.

חזקת התקינות והחוקיות הופרכה ונסתרה

1. חובת הפרסום של הוראות צווי מגבלות התנועה הנאכפות על האוכלוסייה המוגנת, שהן בגדר חקיקה צבאית ולמצער בגדר תקנות בנות פועל תחיקתי, מעוגנת היטב בדין ובהלכה הפסוקה וכן בנהלי המשיב (סעיף 25 לצו בדבר פרשנות [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1729), התשע"ד-2013; סעיף 6 למנשר בדבר סדרי השלטון והמשפט (אזור הגדה המערבית) (מס' 2), התשכ"ז-1967). כך גם לשיטת המדינה (ראו סעיף 61 לתגובה המקדמית מיום 3.4.2025).

2. אמנם הדין מותיר למשיב 1 שיקול דעת באשר לאופן הפרסום, אך על המשיבים לקיים את חובת הפרסום באופן המגשים את תכליתה, בהגינות ובסבירות, ובהתחשב באופיין של ההוראות המתפרסמות, במידת פגיעתן בזכויות אדם ובמאפייניה של האוכלוסייה הכפופה להן.

3. כפי שנפסק, ככל שההוראה המתפרסמת נוגעת לזכויותיו ולחובותיו של הפרט באופן משמעותי יותר, כך גוברת החובה להבטיח את אפקטיביות הפרסום (ראו סעיפים 85–92 לעתירה והאסמכתאות הנזכרות שם).

4. הרקע להגשת העתירה הוא מאות רבות של חסימות ומגבלות תנועה, הפוגעות באופן יומיומי בחופש התנועה של האוכלוסייה הפלסטינית בגדה המערבית, בגישתה לשירותים חיוניים, למקומות עבודה ולאדמות חקלאיות וביכולתה לקיים שגרת חיים, וזאת ללא צו כלל וללא פרסום. כפי שהראו העותרים וכפי שהמשיבים עצמם הצהירו (לבסוף, ובסתירה לטענותיהם בתגובה המקדמית), חלק ניכר מההגבלות מוטלות ונאכפות בלא צו חוקי, בלא עבודת מטה סדורה ובלא בחינה של הפגיעה הכרוכה בהן. אין חולק, והמשיבים נאלצו להודות בכך במסגרת שורה של הליכים, חלק ממגבלות התנועה אף מושתות ביוזמת מתנחלים ומשמשות להדרת פלסטינים מאדמותיהם (ראו פס' 19 לתגובת העותרים מיום 10.3.2026).

5. אם כן, חזקת התקינות המינהלית וכל אצטלה של חוקיות כבר נסתרה בענייננו. כפי שבית המשפט הנכבד העיר, מדובר בהתנהלות בלתי חוקית, מתמשכת, ביודעין ובגלוי, **הנמשכת מזה שלוש שנים לפחות**. אין המדובר בהפרה של כלל טכני זניח, כי אם בערעור גמור של עקרון החוקיות עצמו. וההשלכה: שיבוש חייהם של כל תושבי הגדה המערבית הפלסטינים, ובאזורים רבים שלילה כמעט מוחלטת של חופש התנועה. המשמעות היא פגיעה קשה ביותר בזכויות אדם.

6. יתר על כן, בחסות התמשכות ההליך, המשיבים מציגים תשתית עובדתית ומשפטית פתלתלה ורצופה סתירות. תחילה הכחישו קיום מצב שבו אין נחתמים צווים בכתב, ואף טענו כי כלל הצווים מועברים למת"ק הפלסטיני וכי תושבי השטחים יכולים לקבל מהחיילים במחסומים את צווי הגבלות התנועה. לבסוף נאלצו להודות כי אף בפניהם עצמם(!) אין תמונת מצב בדבר מצב החסימות, כי במקומות רבים נאכפות הגבלות תנועה ארוכות טווח שמעולם לא עוגנו בצו וודאי לא פורסמו, ולא ניתן להבחין בינן לבין חסימות פיראטיות לחלוטין,וכי עבודת מטה נערכת רק בעקבות הגשת ההליך הנוכחי.

7. בדיון האחרון טען נציג המשיבים, סא"ל שמואל כהן בפני בית המשפט הנכבד כי "..**מפות באזור מסויים, אפשר לחלק את זה לתתי מפות ושיהיה מסומן איפה החסימות.** (אפשר לתת את זה למת"קים?) **כן.** (אם אפשר לתת למת"קים אז אפשר לפרסם את זה לא למת"קים?) **"זה עובר לקישור הפלסטיני. ברגע שזה אצלו זה בלתי מסווג ואנו מעבירים. בסוף זו חסימה שקיימת בשטח."** (עמ' 4 לפרוטוקול הדיון מיום 14.9.2026).

8. **בסתירה מוחלטת לכך**, במסגרת ההודעה המעדכנת טוענים המשיבים כי "החלטת בית המשפט הנכבד הובאה בפני קצין אג"ם פיקוד המרכז, ולאחר שזו נבחנה בכובד ראש, נמצא כי האפשרות להעלות את סימון שטחי התחולה על מפות אזוריות כרוכה בסיכון ביטחוני מטעמים דומים לאלה שהוצגו לבית המשפט הנכבד במעמד צד אחד."

9. הטעמים הביטחוניים שאליהם מפנים המשיבים הוצגו לבית המשפט הנכבד בחוות דעת חסויה כבר בדיון הראשון בעתירה, לפני כשנה. ואולם, לאחר שהוצגה חוות הדעת, ולאחר דיון נוסף בהליך, מצא בית המשפט הנכבד לנכון להורות למשיבים לבחון באופן קונקרטי את האפשרות לסמן את שטחי התחולה של הצווים על מפות אזוריות ולהעבירן לגורמים המפורטים בנוהל על מנת להפוך את הפרסום למובן ונהיר עבור כל אדם מן הישוב.

10. המשיבים אינם מסבירים, למצער בחלק הגלוי של הודעתם, כיצד מתיישבת התנגדותם הגורפת לאפשרות זו עם הדברים שנאמרו מטעמם בדיון האחרון, מה ההגיון בכך שניתן להעביר מפה נפרדת עבור כל חסימה אך מפה מאוחדת מהווה סיכון ביטחוני, או כיצד ניתן יהיה להבטיח בדרך אחרת כי הנפגעים יוכלו לברר את תחולתן ותוקפן של ההגבלות ולהשיג עליהן. על כל פנים, טענה בדבר טעמים ביטחוניים הנוגעים לאופן מסוים של הצגת המידע אינם פוטרים את המשיבים מחובתם להציע דרך חוקית ואפקטיבית לפרסומו.

סירוב המשיבים לעמוד בחובת הפרסום האפקטיבי נמשך

11. עמדת המשיבים באשר לאופן קיום חובת הפרסום האפקטיבי אף היא חוזרת על עצמה, ללא התייחסות למצב העובדתי שהוצג ולהערות בית המשפט בשלבים הקודמים של ההליך. בסעיף 5 להודעתם טוענים המשיבים כי כל עוד טרם פורסמו כלל הצווים המסדירים את החסימות, לא ניתן יהיה לבחון את אפקטיביות אופן הפרסום הקבוע בנוהל, וממילא אין תשתית עובדתית המצדיקה את שינויו.

12. טענה זו אינה יכולה להתקבל. כאמור, את הסמכות להטיל הגבלות תנועה ואת החובה לפרסם את הצווים המקימים הגבלות אלה על המשיבים להפעיל בסבירות. עליהם לפרסם באמצעים סבירים – קרי, כאלה שיכולים להיות אפקטיביים לשם עמידה בחובת הפרסום, ולבחון את סבירותם אף במבחן התוצאה (השוו: בג"ץ 10202/01 **ארגון סוכנים ובעלי תחנות הדלק בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פס' 5 לפסק הדין (30.7.2003)).

13. בענייננו, עמדנו בהרחבה על כך שאמצעי הפרסום שהמשיבים דבקים בהם **אינם יכולים** להשיג כיום את תכלית הפרסום, ולו באופן תיאורטי. **אי-נגישותם** אמצעי הפרסום היא עניין עובדתי, שבמציאות

הדברים האובייקטיבית, שאין כל קושי לעמוד עליה. **ראשית**, כפי שהעותרים שבו וטענו, דרכי הפרסום אותן מציע המשיב הן באמצעות **הצגה פיזית** של הצווים, כלומר הדרך היחידה לצפייה בהם דורשת התייצבות של כל תושב המעוניין במידע העדכני במשרדי רשות. היבט זה של הצעת המשיבים כשלעצמו אינו סביר. לא ניתן לצפות מתושבים שהגישה לישוב מגוריהם ותנועתם מוגבלות באופן מרחיק לכת כל העת, וממילא מתקשים בשל כך לקיים שגרת חיים בסיסית, לעבוד, ללמוד ולקבל שירותים חיוניים, להתפנות פעם אחר פעם על מנת להגיע למקומות הפרסום המרוחקים ולעיין בצווים מודפסים. **שנית**, כל מקומות הפרסום המוצעים על ידי המשיבים אינם נגישים, ולו באופן תיאורטי, עבור נמעני המידע.

תחנות המשטרה הישראלית בגדה אינן נגישות עבור האוכלוסייה הפלסטינית כלל. הן נמצאות בתוך התנחלויות ישראליות, שככלל נאסר על התושבים להיכנס אליהן, והחריג לכך מיושם בדוחק ובקושי רב, וכרוך בסיכון והמתנה ממושכת.

המת"קים הישראלים אף הם נמצאים בתוך או בצמוד לבסיסים ומתקנים צבאיים ישראלים. המת"קים אינם מקיימים קבלת קהל עבור פלסטינים מאז אוקטובר 2023, כך מסרו גורמי המשיב עצמם לעותרים בכתב ובעל פה.

הצגת העתק הצו על ידי חיילים בנקודות החסימה עצמן אינה אפשרית, משום שמאות חסימות מתמצות בשער ברזל סגור, מחפר, ערימת עפר או לבני בטון, וכלל אינן מאוישות. בחסימות המאוישות אין בידי החיילים העתק מהצווים, וגם אילו היה, אף תושב שפוי בדעתו לא היה מעז לדרוש מחייל להציג לו צו ולעמוד על זכויותיו במעמד זה (ראו עמ' 3-5 לתגובת העותרים לתגובה המקדמית מיום 21.5.2025, והתצהירים שצורפו אליה).

14. **אין מדובר בקשיים תיאורטיים.** העותרים הציגו במסגרת ההליך פניות חוזרות ונשנות לרשויות הצבא לקבלת מידע על אודות הגבלות תנועה שאינן מוכרות לתושבים הכפופים להן, ובכלל זה העתקי צווים או אסמכתאות חוקיות להצבת חסימות, אשר לא זכו למענה ענייני, נענו לאחר חודשים, ולעיתים לא נענו כלל. במקרים רבים, לא נמסרו צווים עד לאחר נקיטת הליכים משפטיים. בכך הופרכה אף הטענה כי האפשרות לפנות לגורמי המינהל האזרחי ולרשויות הצבא מהווה חלופה אפקטיבית לפרסום.

15. זוהי תמצית פרקי ההליך הקודמים. **חרף כל האמור, בסעיף 6 להודעה שבים המשיבים ומפנים לעמדתם בתגובה המקדמית, לפיה העברת הצווים למת"קים הגזרתיים, למשרדי הקישור הפלסטיניים ולתחנות המשטרה מהווה מענה ראוי לחובת הפרסום.**

16. העותרים הציגו ראיות וטענות מפורטות לכך שהפרסום בדרכים אלה אינו אפקטיבי משום שאינו מאפשר לתושבים לקבל את המידע הכלול בצווים, שהנו מידע מהותי (מיקום והיקף הצו, תוקפו, חתימתו בידי גורם מוסמך ועוד). **המשיבים מעולם לא הציגו, וגם עתה אינם מציגים מענה כלשהו לטענות אלה**.

17. יתר על כן, גם אם יושלם פרסומם של כלל הצווים באותם ערוצים, הלכה למעשה לא יוכל הציבור הרלוונטי לדעת אם הוצאו צווים ביחס לכלל החסימות הקיימות בשטח, אם חלקן מוסיפות להיאכף בלא אסמכתה חוקית, או אם צווים שתוקפם פקע מוסיפים לשמש בסיס לאכיפת הגבלות תנועה. בלא אפשרות לקבל תמונת מצב מלאה ועדכנית במאמץ סביר, אף לא ניתן לקיים ביקורת אפקטיבית על עמידת המשיבים בחובותיהם.

18. **באשר למשרדי הקישור הפלסטינים**, אף לנקודה זו התייחסו העותרים בהרחבה בתגובתם מיום 21.5.2025 (סעיפים 23–26), וטענותיהם לא זכו למענה מצד המשיבים.

19. משרדי הקישור הפלסטיני אינם יכולים לפרסם אלא את המידע שקיבלו. ממילא, גם אם יועברו אליהם כל הצווים, **אין בעצם העברתם כדי להבטיח שהמידע יהיה נגיש לציבור הפלסטיני במועד ובאופן שיאפשרו לו לכלכל את צעדיו ולהשיג על ההגבלות.** ככל שביכולתם לפרסם את המידע – הם עושים כן שלא על פי חובה הקבועה בדין, ולא ניתן להסתמך על כך שבידיהם הזמן, היכולת והאמצעים לעשות כן באופן אפקטיבי. לא כך באשר למשיבים: החובה לפרסם את הגבלות התנועה היא חובתם על פי דין ועל פי ההלכה הפסוקה, כאמור, של מי שקובע את מגבלות התנועה. חובתו - ולא חובת צד שלישי.

20. הטלת האחריות והחובה להביא את המידע לידיעת האוכלוסייה הנפגעת ממגבלות התנועה על המת"ק הפלסטיני משמעותה פטירת המשיבים מאחריות משפטית המוטלת על כתפיהם. גלגול האחריות מכתפי המשיבים לכתפיו של גורם אחר, שאינו יוצר את המידע החייב בפרסום ואינו יכול להיות אחראי לנכונותו, עדכניותו ומלאותו, מותירה את התושב שהדרך לביתו נחסמה ללא גורם אחראי לחזור אליו ולדרוש ממנו מענה. שרשרת האחריות נקטעת, וכל גורם יגלגל אחריות לרעהו.

21. נזכיר, כי הפרסום אינו תכלית יחידה כשלעצמו, ואין עניינה של העתירה אך ורק באפשרותם של תושבים פלסטינים לדעת אילו דרכים נחסמו בפניהם. תכליתו של נוהל מגבלות תנועה, שנקבע בעקבות הליכים משפטיים והתחייבויות שניתנו בפני בית משפט נכבד זה, להבטיח כי הגבלות תנועה יוטלו בסמכות, על בסיס צורך ביטחוני ממשי ולאחר הליך מינהלי תקין, הכולל בחינת נחיצותן ומידתיותן, שקילת חלופות, קבלת חוות הדעת והאישורים המתחייבים, וקביעת גבולותיהן הגיאוגרפיים והזמניים. פרסום הצו החתום, הכולל את הפרטים המתחייבים, מאפשר לוודא כי הליך זה אכן התקיים, ולהעמיד את ההחלטה לביקורת ולהשגה. לשם כך נדרש פרסום הצווים בזמן אמת. בהיעדרו, נשללת מן הנפגעים לא רק הזכות למידע, אלא גם האפשרות המעשית לעמוד על חוקיות ההגבלה ולפעול לביטולה או לשינויה.

22. הדברים מקבלים משנה תוקף לנוכח הממצאים שהוצגו במהלך ההליך בדבר אי העברה או העברה חלקית של מידע אל המת"ק הפלסטיני בשל כשלים סדרתיים בתיאום (ראו סעיפים 6, 8 ו־27 לתגובת העותרים מיום 10.3.2026), ובדבר הטלתן ואכיפתן של הגבלות תנועה בלא צווים ובניגוד להוראות הנוהל.

23. כמתואר בבקשת העותרים לקביעת דיון דחוף מיום 28.6.2026, אף הייעוץ המשפטי הצבאי התריע על הפרה שיטתית של הפקודות והנהלים, ועל חסימות המוטלות בלא עבודת מטה סדורה ובלא קבלת האישורים המתחייבים. בנסיבות אלה אין כל בסיס להניח כי עצם קיומו של הסדר פרסום עלי ספר מבטיח את חוקיות ההגבלות. אדרבה, היעדר הפרסום והיעדר האפשרות לברר את מקורן החוקי של החסימות מאפשרים את המשך אכיפתן של הגבלות בלתי חוקיות, לעיתים במשך חודשים ואף שנים.

24. בהתחשב בהפרה הנמשכת וחומרתה, באי מענה המשיבים לפניות אליהם טרם העתירה, בהכחשתם את המצב העובדתי בתגובה המקדמית, ובאי תיקון הפרת הדין משך 20 חודשים מאז הוגשה העתירה, **יש מקום ליתן צו על תנאי בהליך זה כבר עתה.** מתן צו על תנאי אינו רק מוצדק בנסיבות אלה, אלא שהוא מתחייב על מנת לקדם את ההליך ולהכריע בו באופן יעיל לאחר קבלת עמדה ברורה וקוהרנטית מטעם המשיבים.

25. לחלופין, וככל שלא יינתן צו על תנאי כבר בשלב זה, יתבקש בית המשפט הנכבד להורות כי במסגרת ההודעה הנוספת שעל המשיבים להגיש עד ליום 15.11.2026, בהתאם להחלטה מיום 16.9.2026, יתייחסו המשיבים גם לטענות המפורטות בתגובה זו. בפרט יתבקשו להבהיר אם אמצעי הפרסום הקבועים בנוהל אכן מיושמים, כיצד נבחנו נגישותם ואפקטיביות הפרסום באמצעותם, באיזו דרך יוכל

הציבור הפלסטיני לקבל את מלוא המידע הדרוש בדבר הגבלות התנועה החלות עליו, וכיצד תובטח האפשרות להשיג עליהן בעודן בתוקף.

22 אוקטובר 2026

_____

רעות שאער, עו"ד

ב"כ העותרים